

Vrijeme je za snažnije vodstvo:

Posvetiti se ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju na razini EU

Bronwen Cohen

Moguće je da bi različiti i bogati primjeri mogli biti daleko bolji ako bi se našli unutar strukturalnog okvira EU koji zahtijeva određene razine troškova i čvršće vođenje.

Prošle smo godine obilježili 40. godišnjicu bavljenja pitanjima male djece i odgovornosti obitelji na razini EU. EU program socijalne akcije (*EU Social Action Programme*), pokrenut rezolucijom Vijeća 21. siječnja 1974., bio je odgovor EU na demografske i ekonomske trendove i priznavanje važnosti usklađivanja posla i obitelji radi zadovoljenja dvostrukog cilja – unapređenja sudjelovanja na tržištu rada i promoviranja rodne ravnopravnosti. To je bio način i da se iskaže vjerovanje da je to pitanje kojim se trebamo zajedno baviti.

Europskoj Komisiji trebalo je gotovo deset godina (1996.) da objavi prvi veći prijedlog: Direktivu o roditeljskom dopustu i odsustvu zbog obiteljskih razloga (*Directive on Parental leave and Leave for Family Reasons*). Međutim, brzina promjena porasla je tijekom kasnih 80-tih i 90-tih. Milotay kaže da su redovan monitoring službi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i kritička procjena posebnih pitanja koju je obavljala Mreža Europske komisije za brigu o djeci (1985.-1995.) podržale raznovrsne inicijative na razini EU. Podrška se kretala u rasponu od najstrožih zakonodavnih instrumenata – direktiva – do preporuka i raspodjele sredstava strukturalnih fondova namijenjenih skrbi o djeci.

Sužen fokus na pristupu zaposlenju nije bio zadovoljavajući – pa je 2011. Priopćenje o ranom odgoju, obrazovanju i skrbi, koje je pripremila Direkcija Europske komisije (*EC Communication on Early Childhood Education and Care*), dočekano općom dobrodošlicom zbog njegovog šireg, integriranog pristupa službama i naglaska na njihovoj općoj dostupnosti. Međutim, kako naglašava Peter Moss u ovom broju časopisa, premda ohrabruje vidjeti 12 od 28 zemalja članica koje su se odlučile da jedno ministarstvo preuzme odgovornost za ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, to nije dovoljno. Ostaju značajne prepreke uspostavljanju potpuno

integriranog sustava, i sve dok je tako europski sustav ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u značajnoj će mjeri iznevjeriti našu djecu, obitelji, kao i naše djelatnike i naša gospodarstva. Kako Lazzari i Vandebroek naglašavaju, ovo posebno zabrinjava kad govorimo o potrebama djece etničkih manjina i siromašnih grupa.

Dakle, što možemo učiniti i koju bi ulogu EU trebala preuzeti? Čini se **ispravnim** da politika ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja sada nastupa s pozicije dobrobiti djece, kao i uravnoteženja rada i života. Ali se čini **pogrešnim** da odlučujuće i zakonski strože mjere – poduzete da se postavi okvir zakonskih odredbi o dopustima kao i mnogim drugim područjima – nisu poduzete za ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Direktive su otvorile put Priopćenju i Otvorenoj metodi koordinacije (*Open Methods of Coordination*) – da kroz raspravu pokušaju utjecati na promjene. To je dobro, ali kako Aldo Fortunati pokazuje u svom članku, razlike u dostupnosti formalnih službi i ustanova posebno najmlađim stanovnicima Europe (mlađim od 3 godine) doista je vrlo velika. Jednako tvrdi i Stig Lund – mnogo se više treba učiniti na razini EU da se osigura da profesionalni razvoj na ovom području u većoj mjeri podržava nego što ometa mobilnost radne snage. I kad izvješće Europske komisije iz 2013. godine o Barcelonskim ciljevima otkriva kako ih deset godina nakon usvajanja mnoge zemlje nisu ostvarile i da se u nekima situacija pogoršala, tada je sigurno vrijeme za snažnije djelovanje.

Argument koji je zadnjih desetljeća kočio odlučniju akciju na razini EU glasi da je to pitanje samih zemalja. Čuli su se argumenti poput: ne želimo uniformnost... želimo zaštititi vlastitu kulturu pristupa ovim službama... Različitost je doista važna, ali možda bi moglo biti da bi različiti i bogati primjeri koji postoje diljem Europe mogli biti

daleko bolji ako bi se našli unutar strukturalnog okvira EU koji zahtijeva određene razine troškova i čvršće vođenje nego što je to danas slučaj.

Ohrabruje da 12 zemalja koristi strukturalne fondove za podršku ustanovama ranog odgoja i njihovoj regulativi. Ali što je s drugim zemljama i što znamo o tome kako se novac koristi? Postoji li primjer jasnije definiranog i vidljivijeg programa financiranja ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, izravno iz strukturalnih fondova koji stoje na raspolaganju zemljama članicama regije? Tijekom posljednjih četvrt stoljeća, Europa svjedoči snažnom trendu decentralizacije velikih nacionalnih država zajedno s vrlo značajnim rastom regionalizma unutar nacionalnih država, uključujući decentralizaciju institucija i razvoj zamjenskih državnih izbornih razina. Snažniji okvir na razini EU mogao bi pomoći razvoju zajedničkih aspiracija i razumijevanja ključnih pitanja politike ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i jasnijeg pristupa donošenju odluka na različitim razinama vlada diljem europskih regija, kao i zemalja članica.

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje političko je područje, nedvojbeno jedinstveno kad govorimo o razini političkih ciljeva EU kojima pridonosi i, obratno – bilo kakvi nedostaci mogu se jednako široko osjećati. A radi se o sutrašnjici, kao i o današnjem svijetu; njegov utjecaj može oblikovati dječje živote i budućnost njihovih zajednica. Predškolci iz 1974. godine, kad je objavljen prvi Program socijalnih akcija (*Social Action Programme*), sada ulaze u srednje godine.

Koliko ćemo još čekati?

Bronwen Cohen je bila članica UK u Mreži Europske komisije za brigu o djeci od 1986.-1996. i jedna je od osnivačica časopisa *Djeca u Europi*. Počasna je profesorica socijalne politike na Sveučilištu u Edinburgu. bcohen@childrenscotland.org.uk